

Nr. 4, december 2019

Kære medlemmer!
I ønskes en rigtig glædelig jul samt et godt nytår

Referat af "Lysbilledaften"

Indbydelse: Foredrag om Andelsbevægelsen

Hovedartikel: Solrød Jerne, et juleeventyr

Referat af ”lysbilledaften” i Frivillig og Aktivitetscentret 24/9-19

Bestyrelsen mødte op en god time inden den officielle tid, klokken 19, for at dække borde, lave kaffe og sætte det elektroniske op. Det elektroniske er noget, som man altid er spændt på om det nu også fungerer, men det gjorde det heldigvis. Anlægget var da også helt nyt.

Emnet var Havdrup Stationsby fra først i 1800-tallet til ca. 1980erne.

Dette foredrag har været vist en del gange, i årenes løb, i Havdrup, men ikke før i Solrød Aktivitetscenter og bestyrelsen og undertegnede forventede da heller ikke det helt store fremmøde, men der tog vi fejl. Der blev ved med at komme mennesker, så vi fik travlt med at få flere stole frem. **Det var virkelig dejligt!**

”Lysbilledforedraget” har ikke ændret sig siden 1980erne, men det er stadig et godt foredrag, hvor nyttilflyttere til Havdrup kan høre og se hvordan Havdrup har set ud førhen.

Men ikke nok med det, for der var også en del ”gamle Havdrupere” der var mødt op og en enkelt sagde: ”Min far er på det billede og jeg har aldrig set det før. Er det muligt, at jeg kan få en kopi af det?”

Og det var muligt!

Ligeledes fik vi sat nogle navne på, som vi nu lader gå videre til Arkivet, så hvis de ikke har haft navnene til personerne på billedet før, så har de dem nu!

En god aften, det blev det!

Referent Bo Olsson

Solrød lokalhistoriske Forening

Arrangerer

Andelsbevægelsen – før, nu og i fremtiden

i Frivillig- og Aktivitetscentret, Solrød Center 85

Tirsdag d. 25. februar 2020, kl. 19.00.

Oplæg ved projektchef Flemming Jørgensen fra Samvirke.

De fleste af os får vand fra vandværker, vi selv er med til at eje - og mange får energi fra selskaber, vi også selv ejer. Mange bor i andelsboliger eller har lån fra en kreditforening. Og mange handler i Brugsen eller Kvickly, hvor de køber produkter fra fx Danish Crown, Arla, Thise eller Thorupstrand Kystfiskerlaug. Andelsbevægelsen lever med andre ord i bedste velgående, men hvordan er det blevet sådan - og hvor er vi på vej hen?

Mød frem og hør.

Der vil blive serveret en kop kaffe og lidt småkager.

Solrød Jerne

Et juleeventyr

Af Magnus Plov

Solrød Jerne, nu mest kaldet Solrød Strand, ligger mellem Køge Bugt og Solrød Mose.

Kom man for hundrede år siden til Solrød Jerne, mødte øjet et bølgende terræn begroet med lyng, lyng og atter lyng. Det var et øde, men fredfyldt

sted, hvor man en sjælden gang kunne møde en mand, der gik og skurede lyng til at tænde op med i ovn eller komfur, eller man mødte en gammel kone, der skulle ud og flytte sine får, der stod tøjret der. Det kunne også ske, at man mødte en fremmed person, som af en eller anden grund ikke holdt af at møde politiet på landevejen, men foretrak at lægge vejen over de øde strandarealer. I august – september, når lyngen bredte sit blomstrende tæppe over arealet, var Jernen smuk. Her ynglede harer, agerhøns og ænder og her havde Mikkel Ræv mange smuthuller.

Hen over Jernen gik før i tiden den gamle landevej Køge – København, men hvor gik den hen? Næsten over det hele var der spor ved spor. Her var stor færdsel efter den tids forhold, idet denne vej optog færdslen fra Syd- og Sydvestsjælland, når bønderne skulle til København for at sælge deres produkter eller drog afsted med deres drifter af kreaturer, får og lam og i modsat retning med gæs fra Amager. Man kørte fortrinsvis i lavningerne og disse bærer endnu spor af mere færdsel end andre steder på Jernen. Når man for 100 – 120 år siden talte om den gamle landevej tænkte man altid på et bestemt sted på Jernen, nemlig en lavning midtvejs mellem mosen og stranden og den sidste vejende mod nord hedder i dag Gl. Køgevej.

På et sted her i nærheden, lå der for mange år siden et lille hus. Det var bygget af tømmer og grene og mellemrummene var fyldt ud med lerklining. Det havde kun én lille lav dør og to små vinduer. Taget var af lyngtørv, der holdtes sammen med små pinde og det var så tykt og tungt at man næsten ikke kunne forstå, hvordan murene kunne bære det. Nu er der kun tilbage af huset nogle gamle grene og noget gammel ler-klining, der fortæller hvor det lå.

Men engang for mange år siden boede der i huset en gammel kone. Hun boede der alene med et par får og en gammel broget ko. Om sommeren stod dyrene tøjret ved bækken hvor de spiste af det tarvelige græs og drak af bækken vand. Når det blev aften og solen gik ned, hentede den gamle kone dem hjem og satte dem ind i den stald, der optog halvdelen af det lille hus. Huset lå lidt fra vejen, halvt skjult af en bakke og det var, især om vinteren, et ensomt sted, hvor sjældent nogen fremmed satte sin fod. Da sad den

gamle kone i sin stue og kartede og spandt, eller hun gik ude i stalden og fodrede sine dyr og hentede vand til dem nede ved bækken.

Og når blåbær og tyttebær modnedes på bakkerne, plukkede hun hele dagen bær og bar dem på torvedagene den lange vej til Roskilde. I den tid sørgede hun over, at hun ikke havde fire hænder, for der var mange bær og de var lette at sælge om end prisen var ringe. Men ellers havde hun i sit ensomme liv kun den ene sorg; hvordan skulle det gå hende, når hun ikke længere kunne passe sine dyr og sit arbejde.

En juleaften, da sneen fæg og himmel og jord stod i ét, kom en mand og stred sig frem ad hulvejen. Da han nåede bakkens fod, der hvor den lille bæk løb under vejen, vendte han sig for at puste ud og gnide lidt varme i sit ansigt, der var pisket af sneen og stormen. Manden var tyndt klædt, men var ung og kraftig og havde et hårdt og koldt udtryk i ansigtet. Han var en mand, som det var gået dårligt i livet. Han var kommet på kant med samfundet, var blevet straffet og nu netop løsladt fra arresten i København. Og mens han gik og stred sig frem gennem sneen, var den beslutning modnet hos ham, at nu ville han skaffe sig penge og drage af landet, hvordan det så end var muligt. Idet han vendte sig for atter at skride videre mod vinden, så han et lille stykke fra vejen et lys skinne gennem sneetykningen. Han besluttede at gå efter lyset; måske var der her det, han søgte... og snart stod han udenfor den gamle kones hus. På hans banken lukkede hun op og en varm luft slog ham i møde fra den halvtåbne dør. Han bad om natlogi i det Herrens vejr og var lige ved at tilføje noget om en højhellig aften; men da han kom til at tænke på, hvad han havde i sinde, kunne han ikke rigtig få ordet frem.

Den gamle kone åbnede døren helt og lod ham træde ind i den lille stue. Han rystede sneen af sig indenfor døren, før han satte sig på den bænk hun bød ham ved bordet henne ved ovnen; og imens tog han stuen i øjesyn. Rig var konen vel ikke; men der var noget både ved hende og den lille stues møbler, som ikke gjorde det helt utænkeligt, at den gamle dragkiste gemte noget, han kunne bruge... og i tankerne var han allerede på vej til fremmede lande, hvor ingen kendte hans fortid og han kunne begynde livet på ny. Han følte efter sin kniv. Hvorfor ikke gøre en ende på det med det samme?

”Det er mange år siden, jeg har haft en gæst juleaften,” sagde den gamle kone henne fra ildstedet; ”og du må tage til takke med, hvad jeg har. Nu er grøden færdig.” – Hun øste en portion op til ham på den eneste tallerken, hun havde og lagde så resten på en lille rød lerskål til sig selv. Så tog hun fra hylden en lille kande med sødt øl og satte på bordet og så begyndte de at spise, mens hun spurgte ham ud om hans liv og hans familie.

Nå ja, tænkte han, jeg kan jo spise først. – Så har jeg da hende til at sætte maden frem, prøvede han at tilføje, men ordene stak ham i halsen. Så sad de to mennesker dér overfor hinanden, som aldrig havde set hinanden før, hvis liv havde været så forskelligt og hvis sind nu var fyldt af to vidt forskellige følelser. Med stormen og sneen, der slog mod de små ruder, varmen i den lille stue, ilden der knitrede på ildstedet og de to små æbler, der lå i en lille jerngryde på ilden og stegte spruttende, mens de fyldte stuen med en sød og varm duft og ikke mindst den gamle kones stille og dæmpede ord om julen og om hendes barndom... alt sammen lagde sig som en sær varme om den fremmedes sind. Han mærkede det selv og prøvede at le med det hånlige, hårde træk, der kunne være om hans mund, men det lykkedes kun halvt; og minderne om hans egen barndom og julen i hans hjem krøb frem fra alle stuens kroge og fra hvert et ord, den gamle kone sagde. Da grøden og æblerne var spist, tog den gamle kone fra hylden en lille skål med nødder og satte den på bordet. Den fremmede skyndte sig at tage sin kniv frem. Det var et godt skridt frem mod den strøm, han kæmpede imod; men han gyste, idet han åbnede den og lagde den på bordet ved sin side. Så er den nærmest ved hånden, prøvede han at tænke, men standsede i det. Skulle han hellere vente – nej, nu måtte det gøres. Men så

rejste den gamle kone sig og gik hen til krogen omme bag dragkisten og tog nede fra gulvet et lille juletræ, der stod i en krukke med sand. Det var pyntet med sløjfer af rødt papir og der var tre små hvide lys sat fast med knappenåle på grenene.

Den fremmede tænkte på, at han om få timer var på vej til fremmede lande og så måske aldrig mere fik et tændt juletræ at se.

- Jeg kan lige så godt lade hende tænde det træ først, så får hun da den glæde, inden hun dør. – og træet blev sat på bordet imellem dem; og

den gamle tændte med en fidibus de tre lys. – Når det sidste er brændt ud, tænkte han! – Og lysene brændte, de skinnede ham lige i øjnene og varmede hans sind; han prøvede at holde både skinnenet og varmen ude, men han følte sig så uendelig svag. Han knugede kniven, mens han åbnede nødderne og tænkte: bare de dog snart ville brænde ud.

Den gamle kone følte sig så lykkelig og glad fordi hun havde én at dele sin juleglæde med og hun gjorde alt for, at han skulle føle sig glad og tilfreds. Hun prøvede at få ham til at fortælle om julen i hans hjem, om forældrene

og hans lillesøster. Han stred imod, men han følte sig så varm og så uendelig svag – og så de lys, der skinnede ham lige ind i øjnene, og bagved dem den gamle kones milde, venlige øjne og duften af gran. Han mærkede, hvor følelserne vældede ind over ham og han prøvede atter at tænke på alt det onde, han havde lidt, men det ville ligesom slet ikke lykkes. Som i en tåge så han den gamle kone rejse sig og gå hen til en hylde på væggen, hvor hun tog en tyk bog i sort bind frem. Nej, tænkte han, det måtte i hvert fald ikke ske! Så fik han det aldrig gjort. Han famlede efter kniven og ville rejse sig, men han var så uendelig tung. Og tårerne i hans øjne og lysene der skinnede i dem, fik det hele til at flyde i ét. Og før han vidste af det, lod ovre fra den anden side af bordet den gamle kones stemme: *Men det begav sig i de dage...*

Så sank hans hoved ned over bordet og alle minder fra han var dreng vældede ind over ham; og nu tænkte han ikke længere på at stride imod, men lod sig rive med af sin bevægelse. Han ligesom slog portene på vid gab for minderne, for varmen og lyset fra de tre små lys og alt nag og

bitterhed, alle hårde ord og onde tanker smeltede og han stønnede for sig selv: Hvad ville jeg dog have gjort? Hvad ville jeg dog have gjort?

Der er ikke ret meget mere at fortælle om den juleaften, andet end den fremmede fortalte den gamle kone om de onde planer, han havde næret og spurgte hende, om han måtte blive hos hende julen over og hjælpe hende med dyrene. Og han blev julen over. Hellig-trekongers-aften tændte de endnu engang de tre små lys og lod dem brænde ud. Så var julen forbi, men i den fremmedes sind varede den

resten af livet.

Han blev hos den gamle kone, så længe hun levede og da hun døde, blev han boende i det lille hus på heden. Gik man for små hundrede år siden langs bækken en sommeraften, hændte det at man mødte ham, når han trak hjem med sine får. Hans ansigt var furet og gråt og hans hænder grove af slid; men hans gamle øjne strålede, netop sådan som jeg tænker mig, at de tre små julelys må have strålet den julenat.

Solrød Lokalhistoriske Forening

c/o Tonny Lauridsen
Svenstrupvang 4
4622 Havdrup

Solrød Lokalhistoriske Forenings hjemmeside: www.solofo.dk

Formand	Tonny Lauridsen	21 78 79 20
Næstformand	Else Haugaard-Hansen	56 16 84 11
Sekretær	Ole Jørgensen	56 14 07 81
Kasserer	Lis Hansen	51 74 18 98
Best. Medlem	Kirsten Kurland	21 73 22 04
Arkæologiske gruppe (Kontakt til Museum Sydøstdanmark)	Kjeld Ejdorf	40 76 22 04

Årskontingent: 125 kr. for enkeltpersoner
150 for husstand, forening eller organisation

*Betaling af kontingent med girokort +01 5099978
ved netbank, eller kontakt foreningens
kasserer:*

Lis Hansen, telf. 51 74 18 98, lis.hansen@live.dk

E-Mail adresser fra medlemmerne til bestyrelsen

*Foreningen udgiver hvert år 4 blade, hvor vi bringer forskellige oplysninger.
Hvis der er ekstra besked mellem to blade, så ville det være dejligt med jeres
e-mail adresse, så vi fremover kan bruge den, når det er nødvendigt.*

Send venligst jeres adresse til: Tonny Lauridsen, tonny@lauridsen.mail.dk

Solrød kommunes Lokalarkivs hjemmeside: www.solroedarkiv.dk

Solrød Lokalhistoriske Arkiv 56 18 19 55
Solrød Aktivitets- og Frivilligcenter, Solrød Center 85,
2680 Solrød Strand. Åbningstid foreløbig torsdag kl. 16-18

Redaktion Bo Olsson
Eftertryk tilladt forudsat tydelig kildeangivelse
Tryk af medlemsblad: Grafisk Rådgivning APS
Antal tryk: 300, ISSN: 1397 – 6397